

Дзюман І.І.

*Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент О.М. Мосейчук*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМПАРАТИВНИХ ІДІОМ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Що стосується особливостей використання компаративних ідіоматичних одиниць, ми хотіли б розділити їх на певні види. Перш за все **семантичні особливості**.

Для ад'єктивних порівнянь (тих, що відбувається перехід слів, якоїсь частини мови (переважно дієприкметників) у прикметники), так само як і для порівнянь інших типів, характерна двоплановість значення: одне порівнюється з іншим. Така структура значення виділяє його як фразеологічне значення особливого роду, а саме компаративне. Перший компонент ад'єктивних порівнянь, звичайно, вживається у своєму основному буквальному значенні.

Функція другого компонента завжди підсилювальна, тому що він позначає ступінь ознаки, вираженого першим компонентом. Перший компонент називається основою порівняння, а другий – об'єктом порівняння. Сполучник *as* – зв'язка. Суб'єкт порівняння – змінний елемент, що міститься в тексті [2, с.289] (*as*) *good as gold* – гарний, шляхетний, золотий (людина).

Gertrude Morel was very ill when the boy was born. Morel was good to her, as good as gold (D.H. Lawrence) [5].

Gertrude Morel – суб'єкт порівняння, *good* – основа порівняння, *gold* – об'єкт порівняння, *as* – зв'язка.

Ад'єктивні порівняння тому й виникають у мові, що є необхідність у передачі додаткової інформації, переданої першими компонентами порівнянь, узятими окремо. Існують компаративні звороти, що вживаються тільки із прикметником у порівняльному ступені: *more dead than alive* – напівмертвий (від втоми), смертельно втомлений [1, с.107].

Образність словосполучення виникає завдяки тому, що в мовленні порівняння відноситься до іншого класу предметів, явищ або осіб, що позначає

його другий компонент, наприклад, *he is as brave as a lion*. Образність створюється завдяки порівнянню людини з левом, але якщо ми порівняємо левицю з левом, то образність порівняння зникає й замість образного порівняння виникає необразне [1, с. 108].

Порівняння звичайно є фразеологічною одиницею з яскраво вираженим оцінюючим значенням, як позитивним, так і негативним, наприклад:

(as) *bold* (або *brave*) *as a lion* – хоробрий як лев; (as) *fierce as a tiger* – лютий як тигр; (as) *pretty as a picture* – гарний як картинка .

Зазначимо, що характер оцінки залежить від семантики першого компонента. Однак, в окремих випадках вирішальну роль грає семантика другого компонента, наприклад: (as) *fat as a pig* – жирний, відгодований як свиня, як борів, (as) *fat as butter* – пухленький, повненький. Порівнянням властива гіперболізація, тобто перебільшення ознаки з метою його більш виразного виділення [2, с. 289].

Оскільки ад'єктивні порівняння є двокомпонентними, то другим компонентом може, так само як й у дієслівних компаративних фразеологізмах, виступати лексема або сполучення лексем. Наведемо приклади ад'єктивних порівнянь із другим компонентом – сполученням лексем: (as) *different as chalk from cheese* – зовсім несхоже; (as) *plain as the nose on your face* = ясно як два на два чотири; (as) *welcome as flowers in May* – довгоочікуваний, бажаний й ін. Семантика ад'єктивних порівнянь дуже різноманітна. Однак, більшість фразеологічних порівнянь позначають найрізноманітніші якості й властивості як людей, так і предметів й явищ [2, с. 289].

Компаративна фразеологічна одиниця може позначати властивість предмета й властивість людини, наприклад:

1. (as) *hard as a bone* – 1) твердий як камінь: *Owing to the intense cold the ground was as hard as a bone*, 2) жорстокосердий, безжалісний: *It's not much use your expecting any generosity or kindness from him. He's as hard as a bone in anything that concerns his own interests* [2, с. 289].

2. (As) *sharp as a needle* -1) гострий як ніж: *How the boys admired that knife,*

the vicious shape of it and its shininess, the point was as sharp as a needle(J. Steinbeck),
2) спостережливий, проникливий: *I know a solicitor here – he's a patient of mine – of the name of Gooch, a fat fellow but sharp as a needle* (J.B. Priestley) [6].

Власні імена в складі компаративних фразеологічних одиниць зустрічаються рідко. Прикладами можуть бути:

(as) rich as Croesus – багатий як Крез (останній цар Лідії, 595 – 546 до н.е.);

(as) safe as the Bank of England – «надійний як Англійський банк», абсолютно надійний, безпечний [3, с.4].

Компаративні ідіоми активно використовуються учасниками мовних актів у різних комунікативних сферах. Наприклад, у побутовій і літературній сфері часто використовуються зоо-порівняння типу: as blind as a bat, as bold (brave) as a lion, as busy as a bee, as cheerful as a lark, as cold as a frog, as cunning – as a fox, as dumb as a fish, as fat as a pig, as fierce as a tiger, as fleet as a deer, as free as a bird, as gaudy as a peacock (butterfly), as gentle as a lamb, as graceful as a swan, as greedy as a wolf (a pig, a dog), as gruff as a bear, as innocent as a dove, as mad as a March hare, as merry as a cricket, as obstinate as a mule, as quiet as a mouse (lamb), as silly as a sheep (goose), as slippery as an eel, as patient as an ox, as water off duck's back та інші [2, с. 289].

Використання тих або інших компаративних фразеологічних одиниць залежить від: теми, ступеня офіційності розмови, соціальних відносин і статусу учасників спілкування. Що прийнятно пролунає в сімейній обстановці, навряд чи знайде розуміння співрозмовників у діловій або науковій розмові.

Граматичні та синтаксичні особливості

У компаративних фразеологічних одиницях існує тільки підрядна структура. Ад'єктивні порівняння виступають у реченні як визначення, постпозитивного або обособленого, а також предикатива.

(as) black as thunder - похмуріше хмари. «*You might give me a hand at least, Anne,*» she said ... «*instead of standing with a face as black as thunder*» (D. Cusack) [6].

(as) right as rain – 1) зовсім здоровий, у доброму здоров'ї; 2) у гарному

стані, у повному порядку. «*You all right again, Roy?*» *the Indian said to him. Roy nodded: «I'm all right, Bob. Right as rain»* (J. Aldridge) [6].

(as) merry as a grig - дуже веселий, життєрадісний. Nothing seemed to put her out. She was always as merry as a grig (W.S. Maugham) [6].

Таким чином, функції ад'єктивних порівнянь збігаються з функціями прикметника з тією різницею, що положення в постпозиції для ідіоматичних порівнянь є нормою, а в препозиції – відхиленням від норми.

Крім того, відхиленням від норми є вживання сполучника like замість as. Можливо, що в подібних випадках відбувається становлення нової норми, через те, що у розмовній англійській мові вже давно спостерігається тенденція вживати like як сполучник (he can't do it like I can).

like a bear with a sore head – сильно розсерджений; дивиться звіром; злий як чорт. *But as he found himself continually foiled, he became sulky, like a bear with a sore head* (D.H. Lawrence) [5].

Кома після лексеми sulky роз'єднує порівняння, підсилюючи його емоційність. Можливо також додавання змінного словосполучення до ідіоматичних порівнянь [2, с.289]. Прикладом може служити фразеологічна одиниця (as) large as life - 1) в натуральну величину, 2) (розм., жарт.) – власною персоною; у всій красі. *An imposing-looking Don, as large as life, and quite as natural* (C.Bede) [6].

Морфологічні особливості

Аналіз лінгвістичної літератури та художніх творів надав можливість з'ясувати, що компаративні ідіоми характеризуються наступними морфологічними особливостями, а саме:

- вживання прикметників у порівняльному ступені;
- вживання іменників у множині.

Так в ідіоматичних порівняннях прикметники можуть уживатися у порівняльному ступені, а іменники – у множині.

Вживання прикметника в порівняльному ступені в ряді випадків не стільки означає більший ступінь ознаки (вона й так є досить високою), скільки

служить для підвищення експресивності компаративного звороту. Це затримує процес зміни першого компонента. Так, компаративна фразеологічна одиниця (as) large as life не мала порівняльного ступеня в XIX ст. Однак в XX в. ця фразеологічна одиниця стала широко вживатися в порівняльному ступені [3, с.4]. *All her emotions are quite sincere, but she cannot help being a little larger than life* (J.B. Priestley).

The hand reappeared on the screen as if it had materialized from the magic of legends larger than life (M. Wilson) [6].

Поряд з формою larger than life зустрічається також варіант larger than life - size.

Michael and Julia smiled on him kindly. His admiration made them feel a little larger than life-size (W.S. Maugham) [6].

Однак, часто порівняльний ступінь прикметника є ще okazіональним, що підтверджується нижче наведеним прикладом:

(as) old as Adam – старий, древній. *That precious fluid older than Adam yet strong as the morning dew* (M. Dodge) [6].

Зустрічається й утворення порівняльного ступеня синтетичним шляхом:

(as) silent as the grave – безмовний; німий як риба. *He became more silent than the grave* (J. Galsworthy) [4].

Наступною характерною особливістю компаративних ідіом є вживання іменників у множині. Вживання іменника в множині зустрічається значно частіше й обумовлено тим, що порівняння відноситься до двох або більше денотатам.

(as) busy as a beaver – дуже зайнятий, працюючий «*There they are*» ... *I said. «Busy as beavers!» said Irene.* (C.P.Snow) [6].

(as) strong as a horse – здоровий як бик ...*and here you are, the three of you, young and strong as horses...* (J.B. Priestley) [6].

Тож, можна сказати, що в основному порівняльні ідіоми вживаються для посилення емоційного забарвлення словосполучення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка: Учебник для студ. пед. ин-тов по спец. «иностр.яз.» / Г.Б.Антрушина, О.В.Афанасьева, Н.Н.Морозова. – М.: Высш. школа, 1985. – С.273.
2. Кунин А.И. Английская фразеология(теоретический курс). – М.: Высшая школа,1970. – С. 343.
3. Сейдл Дж. Идиомы английского языка и их употребление / Дж. Сейдл, У. Макморди. – М. : Высшая школа, 1983. – С.4.
4. Galsworthy J. Five Tales. – the Century Magazine, 1924. P. 426-427.
5. Lawrence D.H. Sons and Lovers. - Cambridge University Press, 1992.
6. Longman Exam Coach Dictionary, 2005 CD-ROM.